

ZAŠTITA NA RADU – JEDNA OD TEMELJNIH ZAKONITOSTI I U MUZEJSKIM USTANOVAMA

Ana Brlek

Gradski muzej Varaždin

Varaždin

Novi Zakon o zaštiti na radu (Narodne novine br. 59/96.), ujedno i prvi takve vrste u neovisnoj i samostalnoj Republici Hrvatskoj, stupio je snagu 25. srpnja 1996. godine, a primjenjuje se od 1. siječnja 1997. godine. Iako nadležno Ministarstvo rada i socijalne skrbi još nije donijelo sve potrebne propise, ta činjenica ne oslobađa muzejske ustanove dužnosti uređivanja i provođenja zaštite na radu na način i u rokovima propisanim Zakonom. Ipak, bez obzira na postojanje novoga Zakona, sadašnje stanje zaštite na radu u muzejima je upitno. No, sam Zakon treba jednostavno i prihvatljivo protumačiti, a tu je mogućnost unapređenja zaštite na radu neograničena. U velikom dijelu ona se može provoditi: neposrednom primjenom odredaba Zakona o zaštiti na radu, odredaba drugih zakona, kolektivnih ugovora, podzakonskih akata koji se primjenjuju na temelju čl. 113., čl. 114. i čl. 115. st. 2. Zakona te ugovora o radu (čl. 13.).

Pisanim uputama na mjestu rada osigurava se provedba procesa rada u skladu s propisima zaštite na radu na način trajnog postavljanja znakova sigurnosti i znakova općih obavijesti, a ako znakovi sigurnosti nisu dovoljni, trajno se postavljaju pisane upute o uvjetima i načinu korištenja radnog prostora, prostorija, sredstava rada, opasnih radnih tvari i opreme. Pisanim uputama i obavijestima zaposlenici se obavještavaju o opasnostima i štetnosti za sigurnost i zdravlje, a osigurava se i ekološka zaštita okoliša (koja je odvojena od zaštite na radu u posebnom zakonskom sustavu) primjenom propisa, tehničkih normativa i standarda.

Odlukama, odnosno prikladnim mjerama poslodavac je dužan provoditi zaštitu nepušača, te zabranu uzimanja alkohola i drugih sredstava ovisnosti.

Za obavljanje poslova zaštite na radu u muzejima koji zapošljavaju do 50 zaposlenika može se ugovoriti i suradnja s fizičkom osobom, ustanovom za zaštitu na radu ili trgovačkim društvom za zaštitu na radu, što je u zakonu izrijekom propisano. Istodobno potrebno je osigurati dostupnim sve podatke sukladno odredbama Zakona, drugih propisa zaštite na radu, kolektivnih ugovora i pravila struke. To je novina u zakonu prema kojoj se za organizaciju stručnog rada na provođenju zaštite na radu kod poslodavca mora uspostaviti služba za zaštitu

na radu ili prihvatiti neke od propisanih mogućnosti. Primjerice, Gradski muzej Varaždin vjerojatno će se odlučiti za Ugovor o obavljanju poslova zaštite na radu. Treba istaknuti da obavljanje poslova zaštite na radu ne smanjuje odgovornost poslodavca, niti ga oslobađa odgovornosti za provođenje zaštite na radu.

Naravno, odgovornost (prekršajna, kaznena, građanskopravna odgovornost za štetu) uvijek nastupa kao posljedica propusta, stoga će uvijek biti bitno u praksi držati se redoslijeda onog što svaki poslodavac mora činiti u provedbi zaštite na radu, za što nosi i odgovornost (čl. 17. Zakona ima značenje bitnog načela za zaštitu na radu).

Uređivanje i provedbu zaštite na radu poslodavac je dužan utvrditi u pisanom obliku u posebnom općem aktu – pravilniku o zaštiti na radu, čiji je sadržaj utvrđen člankom 18. st. 2. Zakona. To se ne odnosi na muzeje koji zapošljavaju do 20 zaposlenika, čiji će se poslovi zaštite na radu urediti pojedinačnim aktima kao što su odluke, upute, ugovori, znakovi za sigurnost i znakovi općih obavijesti, planovi, programi osposobljavanja i sporazumi. U formalno-pravnom smislu treba istaknuti “dužnost izrade procjene opasnosti”, koja je obavezna za sve poslodavce i ima karakter općeg akta kojim se na općenit način udovoljava zakonu, poslije potvrđene procjene opasnosti koju odobrava inspekcija rada. Bitan instrumentarij pri njenoj izradi svakako je analiza radnih mjesta, čija metoda uključuje pitanja za poslodavca ustanove te analizu svakog radnog mjesta po opasnostima putem intervjua sa zaposlenicima. Cilj te metode je izrada plana i mjera za smanjivanje razine opasnosti koja uklanja ili smanjuje opasnost na sredstvima rada (osnovna pravila zaštite na radu). Ako se opasnosti ne mogu otkloniti primjenom osnovnih pravila zaštite na radu, primjenjuju se pravila zaštite na radu koja se odnose na zaposlenike i način obavljanja radnog postupka (posebna pravila zaštite na radu). U Gradskom muzeju Varaždin primijenjena je metoda SME koju je preporučila Europska unija (metodu preveo i pripremio za primjenu Zavod za istraživanje i razvoj sigurnosti Zagreb, 1997. godina). Sama procjena temelji se na Pravilniku o izradi procjene opasnosti (N.n. br. 48/97.), koji je stupio na snagu 17. svibnja 1997. godine.

Procjenom opasnosti potrebno je utvrditi kod kojih će se poslova djelatnike osposobljavati za rad na siguran način, a kod kojih osposobljavanje nije obavezno. Osposobljavanjem se stječu znanja i vještine te učvršćuju radne navike, pa je to jedan od najuspješnijih oblika djelovanja u sustavu zaštite na radu, čija je svrha upoznavanje djelatnika sa svim izvorima opasnosti i mjerama zaštite na radu. Pritom treba naglasiti da ni jedan propis ni norma ne mogu zamijeniti konkretni rad stručnjaka različitih zvanja i zanimanja, čiji će se rezultati verificirati kao vrijednost i na taj način unaprijediti zaštita na radu u budućnosti.

Zakon se može protumačiti i samo kroz sankcije (propisane su visoke novčane kazne za prekršaje i, što je veoma bitno, u slučaju ponavljanja prekršaja udvostručuju se), ali to nije cilj zakonodavca.

Primjenom Zakona izravno se ostvaruju ustavna prava zaposlenih djelatnika i to: pravo na zdravi život, pravo na zdrav okoliš, pravo na zdravstvenu zaštitu, pravo na socijalno osiguranje i pravo na socijalnu sigurnost, čemu je ovdje spomenutim modusima u naporima prvenstveno usmjerena njegova namjena.

NOVI PROSTOR ZA KNJIŽNICU I ČITAONICU INSTITUTA ZA SUVREMENU UMJETNOST

Jadranka Vinterhalter

Institut za suvremenu umjetnost

Zagreb

Prikupljanje kataloga i drugih publikacija, te domaće i inozemne periodike iz područja suvremene umjetnosti i sabiranje dokumentacije o hrvatskim suvremenim umjetnicima jedna je od osnovnih djelatnosti Instituta za suvremenu umjetnost – SCCA-Zagreb, osnovanog u jesen 1993. godine kao Soros centar za suvremenu umjetnost – Zagreb (a od sredine 1998. godine preregistriran u Institut).

Godinama se broj naslova povećavao, a fundus knjižnice širio. Danas se u knjižnici može naći stotinjak naslova časopisa iz suvremene umjetnosti, a redovito je pretplaćena na 20 najznačajnijih naslova. Usporedo se razvijala dokumentacija SCCA koja danas obuhvaća Registar s više od 150 datoteka suvremenih hrvatskih umjetnika (Artists Files) i temeljnu dokumentaciju ovih umjetnika: Vojin Bakić, Slavomir Drinković, Ivo Gattin Tomislav Gotovac, Sanja Iveković, Marijan Jevšovar, Ivan Kozarić, Ivan Martinac, Mladen Stilinoić, Goran Trbuljak, a neprestano se popunjava novim podacima i širi novim imenima. Dokumentacija obuhvaća još i fototeku, dijateku (sa zbirkom od preko 1500 dijapozitiva samostalnih i grupnih izložaba naših umjetnika), videoteku (video dokumentacija o našim umjetnicima, izložbama, performanceima i zbirka video radova najmlađe generacije umjetnika) i hemeroteku. Zajedno s bibliotekom, dokumentacija SCCA čini izvanredan INDOK punkt o suvremenoj umjetnosti, koji služi kao osnova ostalih aktivnosti, za sve oblike komuniciranja, dragocjen za svako stručno istraživanje i za široki krug korisnika. Pored kustosa, umjetnika, novinara, tu dolaze studenti povijesti umjetnosti pripremajući seminarske i diplomske radove iz područja suvremene umjetnosti.

Specifičnost Instituta i njegove knjižnice jest činjenica što su dio mreže SCCA Network, koja danas obuhvaća 20 SCCA-a u Centralnoj i Istočnoj Europi (zemlje bivšeg socijalizma). Kako je interes za ovu regiju sada povećan, radovi umjetnika iz navedenih zemalja sve se više izlažu na međunarodnim izložbama i festivalima. Tako se SCCA Network aktivno uključio u pripreme Biennala u Sao Paulu 1994. dajući raznovrsnu potporu umjetnicima iz lokalnih sredina. Nadalje se može spomenuti sudjelovanje SCCA-ova na Manifesti 1, 1996. u Rotterdamu, i